

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
5 вересня 2018 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Ступінь бакалавра
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 014 «Середня освіта»
014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
освітня програма Мова і література (англійська)

Миколаїв – 2018

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Мхитарян Ольга Дмитрівна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат педагогічних наук.

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2018 року

Завідувач кафедри української мови і літератури _____ (Філатова О. С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол № 1 від «30» серпня 2018 року

Голова навчально-методичної комісії _____ (Мхитарян О. Д.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол № 12 від «5» вересня 2018 року

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н.І.)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є зміст і форма організації та проведення навчального процесу на уроках української мови й у позакласній роботі.

Міждисциплінарні зв'язки: мовознавство, психологія, педагогіка, літературознавство, філософія, історія, правознавство, соціологія та інші.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» є професійна підготовка вчителя української мови, здатного ефективно вчитися й навчати інших в умовах розбудови Нової української школи.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика навчання української мови» є :

- засвоєння студентами основних відомостей з історії й теорії методики мови, шкільного мовознавства та практичної методики;
- оволодіння майбутніми словесниками методологічними принципами оцінки мовних явищ;
- формування вмінь самостійної навчально-дослідної діяльності та креативної здатності майбутнього вчителя мови використовувати набуте в нестандартних ситуаціях, виявляти конструктивність і прогностичність в організації й плануванні педагогічного процесу;
- плекання в студентів потреби до підвищення освітнього рівня та науково-дослідної праці впродовж життя;
- сприяння всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця;
- виховання високодуховної національно свідомої особистості педагога.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями:**

I. Загальнопредметні:

орієнтуватися в дискусійних питаннях курсу методики навчання української мови;

- знати основи шкільного курсу української мови;
- володіти психолого-педагогічними засадами навчання української мови в загальноосвітній школі;
- уміти методично грамотно конспектувати першоджерела;
- розвивати вміння виконувати самостійні практичні роботи: давати відповіді на проблемні запитання, моделювати шкільні ситуації,

визначати й розв'язувати навчальні проблеми, творчо писати конспекти уроків і сценаріїв позакласних заходів, виготовляти наочні посібники тощо;

- формувати вміння творчо застосовувати набуті знання під час проходження шкільної практики;
- володіти навичками підвищувати свій освітньо-кваліфікаційний рівень, вивчаючи фахову періодику;
- формувати уявлення про методику навчання української мови як основу підвищення якості шкільної мовної освіти;
- уміти застосовувати досягнення національної та світової культури під час розв'язання особистих професійних та життєвих проблем;
- формувати вміння чітко й логічно висловлювати власні думки завдяки засвоєнню основ культури мислення;
- володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета української мови;
- вільно орієнтуватися у вивченому матеріалі з курсу методики навчання української мови;
- володіти вмінням планувати та здійснювати самостійну пошукову діяльність;
- формувати вміння наукової організації педагогічної праці;
- уміти здійснювати пошук необхідної інформації, використовуючи довідкову літературу, електронні бази даних та ІКТ.

II. Фахові:

- орієнтуватися в концептуальних досягненнях методики навчання української мови;
- знати методологічні й теоретичні основи методики навчання української мови;
- критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
- володіти сучасною методичною термінологією;
- засвоїти поняття про методику навчання української мови як науку;
- уміти застосовувати знання методичних основ проведення уроку української мови;
- формувати вміння оптимального проектування засвоєних методів навчання мови;
- засвоїти особливості створення мовних навчальних завдань для учнів із різними рівнями навчальних досягнень;
- уміти спланувати й реалізувати етапи вивчення кожного з розділів науки про мову;
- уміти застосовувати методику проведення диктантів, вступних та підсумкових занять;
- володіти технологією засвоєння мовних явищ;
- засвоїти методику розвитку мовлення школярів на уроках української мови;
- знати основи використання наочності на уроках української мови;

- володіти методикою позакласної й факультативної роботи з української мови;
- засвоїти основи виховної роботи з української мови;
- екстраполювати засвоєні основи методики навчання української мови на вивчення предмета в умовах інклюзивної шкільної освіти;
- володіння методикою виховання в учнів засобами вивчення мови усвідомлення ролі навколишнього середовища для розвитку і здоров'я людини, бажання дотримуватися здорового способу життя, а також здатності протистояти злу, примітивним поглядам і смакам, зокрема запобігання та протидії домашньому насиллю.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **210** годин / **7** кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови

Тема 1. Методика української мови як наука й навчальна дисципліна. Методика української мови як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання курсу. Значення методики для викладання української мови в школі. Концепції мовної освіти та їх роль у її стандартизації. Зв'язок методики навчання української мови з суміжними дисциплінами: філософією, мовознавством, педагогікою і психологією, етнопедагогікою й етнопсихологією. Системний підхід до мовних явищ та відтворення його в методиці. Передовий досвід та використання методичної спадщини минулого, дані наукових досліджень у галузі методики навчання мови, мовознавства, педагогіки, психології.

Тема 2. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах. Українська мова як навчальна дисципліна в загальноосвітній школі. Значення шкільного курсу української мови і його місце серед інших навчальних дисциплін. Освітньо-виховні цілі і завдання вивчення української мови в школі. Рідна мова – основа духовного та інтелектуального розвитку особистості. Зміст і принципи побудови шкільного курсу «Українська мова». Варіативність структури і змісту шкільного курсу мови. Основні аспекти навчання мови. Комунікативне спрямування у навчанні мови. Розвиток національної самосвідомості учнів, формування в них мовної і мовленнєвої компетенції. Значення мови у культурному й мовленнєвому розвитку особистості.

Тема 3. Концептуальні засади навчання української мови. Психологічні й дидактичні основи навчання української мови. Психологічна наука про шляхи засвоєння знань, умінь і навичок з української мови. Мовна особистість та шляхи її розвитку. Психологічні передумови успішного засвоєння мовного матеріалу. Інтенсифікація навчального процесу і розвиток пізнавальних здібностей учнів у процесі вивчення мови (уваги, пам'яті, мислення, дару слова,

мовної інтуїції тощо). Психолінгвістичні основи мовленнєвої діяльності й формування комунікативних умінь. Дидактичні основи навчання. Закономірності засвоєння мови. Застосування загальнодидактичних принципів у процесі викладання української мови. Питання про власне методичні принципи навчання мови і розвитку мовлення. Наукові основи й особливості викладання української мови в школах з російською (національною) мовою навчання.

Кредит 2. Сучасні технології в навчанні української мови

Тема 4. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення. Урок як основна форма організації навчання. Основні вимоги до уроку української мови на сучасному етапі. Мета і зміст уроку: співвідношення між теорією і практикою на уроці мови, організація навчальної діяльності учнів, значення системи завдань і вправ для вироблення комунікативних умінь; виховна спрямованість уроків мови. Проблема типології уроків: загальнодидактична типологія і типи уроків з мови з урахуванням специфіки предмета. Типи уроків за метою проведення. Структура уроку мови, основні її компоненти. Методичні вимоги до окремих компонентів уроків різних типів: повідомлення теми і мети уроку, мотивація навчальних завдань, перевірка вивченого, актуалізація опорних знань, умінь і навичок учнів, вивчення нового матеріалу, закріплення вивченого, підбиття підсумків уроку, домашнє завдання.

Тема 5. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці. Методи, прийоми і засоби навчання української мови. Теоретичне осмислення методів і прийомів навчання мови. Різні підходи до класифікації методів навчання: за джерелами знань, характером пізнавальної діяльності учнів, характером навчального матеріалу тощо. Залежність вибору методів і прийомів навчання од специфіки навчального матеріалу, підготовки учнів до його сприйняття і засвоєння. Характеристика основних методів навчання мови: зв'язного викладу вчителя, бесіди, спостереження й аналізу мовних явищ, роботи з підручником, методу вправ та ін. Проблемне навчання: способи створення проблемних ситуацій, постановка проблемних питань, керування пізнавальною діяльністю учнів. Програмування. Алгоритмізація та комп'ютеризація. Нестандартні уроки української мови.

Тема 6. Технологія уроку української мови. Особливості технології основних типів уроків: уроку вивчення нового матеріалу, уроку закріплення знань, умінь і навичок; уроку перевірки й обліку набутих знань і вмінь; уроку аналізу контрольних робіт; уроку узагальнення і систематизації; уроку повторення теми, розділу; уроків розвитку зв'язного мовлення; нестандартні форми проведення уроку. Модульна система уроків, її значення для вивчення теми (розділу). Аналіз уроку мови. Інноваційні технології навчання української мови. Інтерактивне навчання мови як сукупність технологій. Інтерактивні методи навчання мови. Характеристика основних технологій у навчанні української мови. Особистісно орієнтована освіта і технології. Особистісний підхід у дидактиці та історія його виникнення. Концептуальні положення, мета і завдання особистісно орієнтованого навчання мови. Особистісно орієнтовані технології на уроках української мови та їх характеристика. Інтегрована

технологія в навчанні української мови. Міжпредметні зв'язки з української мови та їх типи. Типи інтегрованих уроків з української мови. Проектна технологія в навчанні української мови. Організаційні умови реалізації навчально-виховних проектів. Типи навчальних проектів. Технологія навчання мови як дослідження. Технологія організації групової діяльності. Особливості і функції групової діяльності на уроках мови. Методика організації роботи в групах. Проблемність у навчанні мови. Шляхи створення проблемних ситуацій на уроках української мови. Модульна технологія. Вивчення програмового матеріалу укрупненими частинами.

Тема 7. Засоби навчання мови. Засоби навчання мови. Дидактичний матеріал для занять з української мови та вимоги до нього. Наочність і технічні засоби навчання, їх види й методика використання. Методика складання опорних таблиць, схем.

Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови в освітніх закладах

Тема 8. Словникова робота на уроках української мови. Опитування на уроках української мови.

Тема 9. Планування уроків української мови та підготовка до них. Планування програмового матеріалу з української мови. Види планування. Програми і підручники з української мови. Короткий огляд програм і підручників з української мови. Причини переходу школи на нові навчальні плани і програми. Принципи побудови й зміст чинних програм з української мови для 1–4-х і 5–11-х класів. Змістові лінії програми, їх суть і принципи реалізації. Особливості програм для шкіл нового типу, професійно-технічних училищ, коледжів, ліцеїв тощо. Принципи побудови підручників з української мови. Посібники з української мови. Вивчення програмового матеріалу з мови укрупненими частинами (блоками). Міжпредметні зв'язки у шкільному курсі української мови. Роль учителя в реалізації мети і завдань шкільного курсу мови.

Тема 10. Позакласна робота з української мови. Виховна робота на уроках української мови. Значення і завдання позакласної роботи. Взаємозв'язок позакласної роботи з класними заняттями. Зміст позакласної роботи. Основні форми організації позакласної роботи: мовний гурток, тематичні вечори, читацькі й наукові конференції, дитячі ранки на мовні теми, випуск стінгазети, виготовлення альбомів, журналів і наочних посібників, підготовка повідомлень і доповідей, виступи по радіо, екскурсії до видавництва, в друкарню, на радіовузол та ін.; виставки, мовні ігри, вікторини, конкурси, олімпіади. Елементи дослідницького характеру в позакласній роботі з мови. Робота в МАН.

Спецкурси та факультативні заняття з української мови. Завдання спецкурсів та факультативних занять, їх значення для поглиблення теоретичної і практичної підготовки учнів, розвитку їхніх здібностей і профорієнтаційного спрямування. Особливості організації й планування роботи факультативних груп. Програми спеціальних та факультативних курсів з мови, зв'язок з основним курсом. Спецкурси і факультативні заняття – своєрідний місток між

школою і вищим закладом освіти (шкільна лекція, семінарські й лабораторні заняття, організація самостійної роботи учнів, написання рефератів, доповідей, бібліографічна робота тощо).

Тема 11. Методична робота вчителя-словесника. Навчально-методичні посібники з української мови. Шкільний кабінет української мови.

Кредит 4. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії

Тема 12. Методика навчання фонетики, графіки, орфоєпії та орфографії. Зміст шкільного курсу фонетики та його значення. Зв'язок занять з фонетики з вивченням графіки, орфографії, орфоєпії, граматики, із заняттями з розвитку мовлення. Ознайомлення із засобами милозвучності української мови. Завдання вивчення фонетики: вироблення вмінь і навичок правильно артикулювати звуки; розвиток мовного слуху учнів, мовної та слухової пам'яті; чітке розмежування звуків і літер; установлення відповідності чи невідповідності між вимовою і написанням. Формування орфоєпічних навичок, удосконалення дикції й розвиток умінь володіти голосом (змінювати його за висотою, силою, темпом, тембром). Зіставлення діалектної й літературної вимови. Подолання фонетичних діалектизмів. Помилки інтерферентного характеру та шляхи їх попередження і виправлення. Методи і прийоми вивчення фонетики й орфоєпії: спостереження над звуковим складом слів, фонетичний розбір, визначення наголосу в словах, списування з фонетичним завданням, правильна літературна вимова звуків і звукосполучень, виразне читання текстів, з'ясування співвідношень між написанням і вимовою в словах та ін. Особливості вивчення фонетики й орфоєпії української мови в школах з російською (національною) мовою навчання. Використання наочності й ТЗН у процесі вивчення фонетики й орфоєпії. Роль орфоєпічних словників.

Методика навчання орфографії. Значення орфографії та її місце в шкільному курсі української мови. Завдання навчання орфографії. Природа орфографічних навичок та психологічні основи їх формування. Короткий огляд історії й методики навчання орфографії. Основні принципи навчання орфографії: зв'язок навчання орфографії з граматикую і розвитком мовлення, роль свідомості й автоматизму у навчанні орфографії. Роль правил. Поняття про орфограму. Класифікація орфограм. Залежність навчання орфографії од принципів українського правопису, характеру орфограм, етапів навчання, діалектних особливостей мовлення учнів. Методика вивчення орфографічних правил. Основні прийоми навчання орфографії. Види орфографічних вправ, методика їх проведення: орфографічний розбір, різні види списування, диктанти, запис вивченого напам'ять, робота з орфографічним словником, творчі вправи та ін. Труднощі у вивченні орфографії, шляхи їх подолання. Система роботи над орфографічними помилками. Методика виправлення, обліку й класифікації помилок. Норми й критерії оцінювання орфографічних навичок учнів. Аналіз орфографічних помилок. Причини виникнення орфографічних помилок, способи їх запобігання. Подолання помилок інтерферуючого характеру. Наочні й технічні засоби у вивченні орфографії, методика їх використання.

Тема 13. Особливості засвоєння лексикології та фразеології. Методика навчання лексики і фразеології. Зміст шкільного курсу лексикології. Значення, місце й принципи вивчення лексики. Труднощі у засвоєнні учнями лексичних понять. Методика засвоєння учнями багатозначності, прямого і переносного значення слів та їх уживання, синонімів, омонімів, антонімів, архаїзмів та інших лексичних категорій, вивчення яких передбачене програмою. Подолання діалектизмів, жаргонізмів та росіянізмів у мовленні учнів. Методика вивчення фразеології української мови, шляхи засвоєння фразеологізмів. Система тренувальних вправ з лексики і фразеології. Вироблення навичок користування словниками різних типів. Лексичний аналіз тексту. Словникова робота у зв'язку з вивченням інших розділів шкільного курсу мови. Лексична робота в системі занять з розвитку мовлення. Наочні посібники з лексики і фразеології, методика їх використання. Робота з тлумачним словником, словниками синонімів, фразеологізмів, іншомовних слів та ін. Особливості вивчення лексики і фразеології у школах з російською (національною) мовою навчання.

Тема 14. Особливості вивчення будови слова і словотвору. Методика вивчення будови слова і словотвору. Значення і завдання вивчення будови слова. Методика поглиблення знань про значущі частини слова (морфеми). Наступність і перспективність у вивченні матеріалу, шляхи подолання труднощів у виділенні основи (похідної й непохідної), кореня, префікса, суфікса. Розкриття значення морфем; уточнення й збагачення лексичного запасу учнів у процесі вивчення морфологічної будови слова; вироблення орфографічних навичок.

Прийоми вивчення морфемної будови слова: морфемний аналіз, розбір слів з однаковими морфемами (коренем, префіксом, суфіксом); добір антонімів і синонімів до поданих слів; етимологічний аналіз. Використання наочності й ТЗН під час вивчення будови слова. Методика словотвору: значення, зміст, завдання і принципи вивчення словотвору в школі. Зв'язок з будовою слова, фонетикою, лексикою, морфологією, орфографією. Ознайомлення учнів із способами словотвору: труднощі у засвоєнні словотворчих понять; система вправ; словотворчий аналіз, методика його проведення. Лексична робота: утворення слів за даними моделями, використання словотворчих синонімів; робота із словниками. Попередження і виправлення помилок інтерферуючого характеру у мовленні учнів. Використання наочності й ТЗН під час вивчення словотвору.

Кредит 5. Загальні питання методики навчання граматики

Тема 15. Методика вивчення частин мови. Загальні питання методики вивчення граматики. Місце граматики в шкільному курсі української мови. Пізнавальне і практичне значення граматики, її роль у формуванні вмінь і навичок (мовленнево-розумових, навчально-мовленневих, орфографічних, пунктуаційних), у попередженні та подоланні граматичних помилок, збагаченні мовлення. Короткий огляд основних напрямів методики викладання граматики. Основи і принципи методики викладання граматики в школі: вивчення граматичних значень, категорій, форм у тісному зв'язку із значенням слова; свідоме засвоєння граматичних понять, визначень, правил і граматичної

термінології; взаємозв'язок у вивченні морфології й синтаксису, фонетики й морфології, зв'язок вивчення граматики з формуванням орфографічних і пунктуаційних навичок, роботою над розвитком мовлення, міжпредметні зв'язки при вивченні граматики. Методи і прийоми вивчення граматики: спостереження над мовними явищами, бесіда, слово вчителя, робота з підручником; граматичний розбір (значення, види і прийоми виконання); пояснення граматичної форми за системою питань; заміна одних форм і конструкцій іншими, граматичне конструювання: програмування, алгоритмізація.

Методика вивчення частин мови. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення частин мови в шкільному курсі. Зв'язок вивчення частин мови з фонетикою, лексикою, словотвором, синтаксисом, орфографією і розвитком мовлення. Вивчення частин мови на синтаксичній основі. Наступність і перспективність у вивченні частин мови в початкових, середніх і старших класах. Формування поняття про частини мови на основі їх лексичного значення, морфологічних ознак, синтаксичної ролі й особливостей словотвору. Вивчення системи відмінювання і словотвору частин мови в зв'язку з орфографією та розвитком мовлення. Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення частин мови: морфологічний розбір, утворення різних форм слів і нових слів за допомогою словотворчих морфем, установлення пропущених слів у відповідній формі, заміна одних форм іншими, складання словосполучень і речень, спостереження над уживанням паралельних морфологічних форм, програмування, алгоритмізація. Наочність і ТЗН, методика використання їх у процесі вивчення частин мови. Особливості вивчення морфології в школах з російською (національною) мовою навчання.

Тема 16. Методика навчання синтаксису. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення синтаксису в школі. Етапи вивчення синтаксису: практичне засвоєння синтаксису, поновлення знань з синтаксису при опрацюванні морфології; систематичне вивчення синтаксису. Зв'язок синтаксису з лексикою, морфологією і розвитком мовлення учнів. Методика ознайомлення з поняттями словосполучення і речення, зв'язок слів у словосполученні й реченні, типи речень. Методична проблема вивчення складного синтаксичного цілого, тексту та його актуального членування. Характер умінь і навичок з синтаксису. Шляхи подолання труднощів у вивченні головних і другорядних членів речення, відокремлених та однорідних членів речення; встановлення зв'язків між частинами складного речення і тексту. Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення синтаксису: аналіз словосполучень, синтаксичний розбір речення, заміна одних синтаксичних конструкцій іншими, поширення й скорочення речень, складання речень за опорними словами, схемами, інтонаційно-смісловий розбір речень і текстів. Використання наочності й ТЗН у процесі вивчення синтаксису. Особливості вивчення синтаксису в школах з російською (національною) мовою навчання.

Тема 17. Методика навчання пунктуації. Значення пунктуації та її основи. Місце пунктуації в шкільному курсі мови. Питання про етапи (рівні) у навчанні пунктуації. Завдання пунктуації. Короткий огляд історії методики

вивчення пунктуації. Найважливіші принципи навчання пунктуації: зв'язок у навчанні пунктуації з синтаксисом, розвитком мовлення і мислення учнів, виробленням навичок виразного читання. Поняття про пунктограму. Пунктуаційні правила, їх класифікація, методика вивчення пунктуаційних правил. Залежність навчання пунктуації від основ пунктуації, характеру пунктограм, етапів навчання. Основні методичні прийоми навчання пунктуації. Види вправ з пунктуації, методика їх проведення: пунктуаційний розбір, інтонаційно-смісловий аналіз, робота над текстом з пропущеними розділовими знаками, самостійний добір або самостійне складання речень на пунктуаційні правила, видозміна синтаксичних конструкцій, що зумовлює заміну розділових знаків, диктанти, творчі вправи, складання схем з певними розділовими знаками і складання речень за даними схемами, вправи з використанням технічних засобів. Пунктуація суцільного тексту. Труднощі у вивченні окремих питань пунктуації (розділові знаки при відокремлених членах речення, вставних реченнях, у безсполучникових складних конструкціях тощо), шляхи їх подолання. Типи пунктуаційних помилок. Причини пунктуаційних помилок, їх попередження. Методика виправлення, обліку й класифікації пунктуаційних помилок. Система роботи над пунктуаційними помилками.

Кредит 6. Методика формування мовної особистості на уроках української мови

Тема 18. Теоретичні основи мовленнєвого розвитку учнів. Методика зв'язного мовлення. Зв'язне мовлення як методичне поняття. Значення і завдання роботи з розвитку вмінь і навичок усного та писемного зв'язного мовлення. Місце занять з розвитку зв'язного мовлення у шкільному курсі мови. Питання розвитку зв'язного мовлення в історії методичної науки. Основні принципи методики розвитку мовлення: єдність розвитку мовлення і мислення, взаємозв'язок розвитку усного і писемного мовлення, зв'язок розвитку мовлення з вивченням граматики, орфографії, пунктуації та української літератури. Розвиток усного мовлення учнів. Основні форми роботи, методика їх проведення. Формування в учнів навичок різних видів читання в процесі вивчення шкільного курсу мови. Методика вдосконалення рецептивних видів мовленнєвої діяльності. Аудіювання. Читання.

Ознайомлення учнів з публіцистичним і діловим мовленням. Методика написання замітки-інформації, статті-нарису до газети та різних видів ділових паперів (адреса, лист, оголошення, розписка, доручення, заява, протокол, звіт, автобіографія тощо). Наочні й технічні засоби з розвитку мовлення, методика їх застосування.

Тема 19. Методика роботи над переказами. Види робіт з розвитку зв'язного писемного мовлення, їх значення й методика проведення: робота над текстом, тема і основна думка тексту, смислова, граматична, структурна та інтонаційна цілісність тексту, способи зв'язку речень у тексті (ланцюжковий і паралельний), композиційно-структурні особливості тексту, абзац; методика

роботи над переказами (докладними, стислими, вибірковими, переказами-перекладами, творчими).

Тема 20. Методика роботи над творами. Формування комунікативних умінь учнів у процесі роботи над творами (уміння визначати головну думку твору, складати план, працювати над мовним оформленням твору, редагувати написане); робота над творами різних видів і стилів (твори-розповіді, твори-описи, твори-роздуми).

Тема 21. Методика виправлення й обліку помилок у письмових роботах учнів. Перевірка творчих робіт. Прийоми виправлення, обліку і класифікації помилок. Критерії й норми оцінювання. Робота над лексичними, стилістичними та іншими помилками.

Кредит 7. Основні напрями роботи зі стилістики й культури мовлення

Тема 22. Функціонально-стилістичне спрямування у вивченні мови. Методика роботи зі стилістики. Завдання, зміст і місце роботи зі стилістики у 5–11-х класах. Ознайомлення учнів з функціональними стилями мовлення, стилістичними ресурсами лексики, фразеології, морфології, синтаксису. Функціонально-стилістичний підхід до вивчення мови.

Тема 23. Формування стилістичних умінь і навичок школярів. Основні стилістичні уміння. Методи й прийоми вивчення стилістики; спостереження над мовою взірцевих текстів різних стилів мовлення, стилістичний аналіз, стилістичний експеримент, аналіз і характеристика виражальних мовних засобів, редагування текстів, добір лексичних, морфологічних і синтаксичних синонімів, конструювання речень і зв'язних текстів різних типів і стилів мовлення. Типи стилістичних вправ. Систематизація й узагальнення знань зі стилістики, одержаних у процесі вивчення різних розділів шкільного курсу мови.

Тема 24. Методика навчання риторики. Елементи риторики та методика їх опрацювання.

Рекомендована література

Базова

Підручники й методичні посібники

1. Баранов М., Ладыженская Т., Ипполитова Н., Ивченков Т. Методика преподавания русского языка. - М.: Просвещение, 1990.
2. Баранов М.Т., Ипполитова Н.А., Ладыженская Т.А., Львов М.Р. Методика преподавания русского языка в школе: Учебник для студентов высших учебных заведений (под ред. М.Т.Баранова). - М.: Издательский центр "Академия", 2000. - 368с.
3. Біляєв О., Мельничайко В., Пентилюк М. та ін. Методика вивчення української мови. Посібник для вчителів. - К.: Освіта, 1987.
4. Біляєв О. Сучасний урок української мови. - К.: Рад, школа. 1981.

5. Буслаев Ф. Преподавание отечественного языка. - М.: Просвещение, 1992.- 312 с.
6. Вікова психологія / за ред. Г'.С.Костюка. - Київ: Радянська школа, 1976.-269с.
7. Грибан Г., Кучерук О. Практикум з методики викладання української мови. - Київ: Кондор, 2003. 160 с
8. Караман С. Методика навчання української мови в гімназії. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - Київ: Ленвіт, 2000.-270 с.
9. Кучеренко Н. Дидактичний матеріал з рідної мови. Морфологія: Посібник для вчителя. - К.: Освіта, 1992.
- 10.Методика вивчення української мови в школі / О.М.Беляев, В.Я.Мельничайко, М.І.Пентиліук, Г.М.Передрій, Л.П.Рожило. - К.: Рад. школа, 1987. - 246 с.
- 11.Методика викладання української мови в середній школі / За ред.. І.С.Олійника. - К.: Виш, школа, 1989.-439 с.
- 12.Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентиліук: Підручник для студентів-філологів. - К.: Ленвіт, 2000. - 264 с
- 13.Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / Колектив авторів за редакцією М.І. Пентиліук: М.І. Пентиліук, С.О. Караман, О.В. Караман та ін. - К.: Ленвіт, 2004. 400 с
- 14.Олійник І., Іваненко В., Рожило Л., Скорик О. Методика навчання рідної мови в середній школі. - К.: Вища школа, 1989.
- 15.Пентиліук М. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання: Методичний посібник для вчителя. - К.: Рута, 2000.
- 16.Пентиліук М.І., Окуневич Т.Г. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навчальний посібник. - К.: Ленвіт, 2006.--134 с,
- 17.Потапенко О.І., Потапенко Г.І. Методика викладання української мови. Практикум: навч. посібник. - К.: Вища школа, 1992. - 126с.
- 18.Поташник М.М. Требования к современному уроку. Методическое пособие. - М.: Центр педагогического образования, 2008. -272 с.
- 19.Практикум з методики навчання української мови у загальноосвітніх закладах. Посібник для студентів пед. ун-тів та інститутів. - Київ: Ленвіт, 2003. - 302 с.
- 20.Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська мова. 5-12 класи. - К.: Ірпінь, 2005. - 176 с
- 21.Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Української мова. - 5-11 класи. - К.: Ленвіт, 2003. - 302 с
- 22.Текучев А. Методика русского языка в средней школе. - Москва: Просвещение, 1980. - 414 с.
- 23.Технологія сучасного уроку мови / За ред. Н.Остапенко. - Черкаси, 1999.-128 с.
- 24.Українська мова і література. Програми факультативних та спеціальних курсів: 7-11 класи. - К.: Ред. журн. "Дивослово", 2007. - 252 с.
- 25.Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. - 2-ге вид., перероб і доп. - К.: Знання-Пресс, 2002. - С. 54-73.

Словники і довідникова література

1. Азимов Э., Шукин А. Словарь методических терминов. - Санкт-Петербург, 1999.-151 с.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. - М.: КомКнига,2005.- 576с.
3. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. - Київ, і 994.-245 с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. - Київ: Либідь, 1997.- 374 с.
5. Краткий психологический словарь / Ред. -сосі. Л. Карпенко; под, общ. ред. А. Петровского, М. Ярошевского. - 2-е изд., расш. и доп. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. - 512 с.
6. Кочан І.Н., Захлюпана Н.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. - Львів, 2002.
7. Львов М.Словарь-справочник по методике русского языка. - Москва, 1988.
8. Педагогическая энциклопедия. Т 4. - М.: Советская энциклопедия, 1968.- 856с.
9. Педагогическое речеведение. Словарь-справочник. - Изд. 2-е./ Под ред. Т.А. Ладыженской и А.К. Михальской / - М.: Флинта, Наука, 1998.-312 с.
- 10.Словник-довідник з української лінгводидактики / за заг. ред. М. Пентилюк І. - Київ: Ленвіт, 2003.
- 11.Стріха А.Д., Гуревич А.Ю. Цікава граматики. - К., 1991.
- 12.Струганець Л.В. Культура мови. Словник термінів. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2000. - 88 с.
- 13.Наумчук М.М., Лушпинська Л.П. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови. - Тернопіль: Астон, 2003.
- 14.Єрмоленко С.Я., Бибики СП., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів /за ред. С.Я.Єрмоленко / - Київ: Либідь, 2001. - 224 с
- 15.Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), Зяблюк М.П. та ін. 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Вид-во "Укр. енцикл." ім. М.П. Бажана, 2004. - 824 с

Допоміжна

Навчально-методична література

1. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении. Учебное пособие для студентов педагогических институтов / под. ред. Г. И. Шукшиной. – М. : Просвещение, 1984.
2. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1985.
3. Бабанский Ю. Методы обучения / Ю. Бабанский // Педагогика. – М., 1983.
4. Білоусенко П. Проблемно-ситуативні завдання на уроках рідної мови / П. Білоусенко, В. Явір. – К. : Освіта, 1990.
5. Білоусенко П. Мовознавчі студії в школі / П. Білоусенко. – Запоріжжя, 2000.
6. Біляєв О. Концепція інтенсивного навчання мови / О. Біляєв // Українська

- мова і література в школі. – 1991. – № 6. – С. 26–30.
7. Навчання української мови в 10-11 класах : посібник для вчителя / О. Біляєв, Л. Симоненкова, Л. Скуратівський та ін. – К. : Освіта, 1998. – 143 с.
 8. Біляєв О. Проблема методів у навчанні мови / О. Біляєв // Українська мова і література в школі. – 1980. – № 10. – С. 57–67.
 9. Концепція навчання державної мови в школах України / О. Біляєв, Л. Скуратівський, Л. Симоненкова та ін. // Дивослово. – 1996. – № 1. – С. 16–21.
 10. Біляєв О. М. Концепція мовної освіти в Україні / О. М. Біляєв, М. С. Вашуленко, В. М. Плахотник // Рідна школа. – 1994. – № 9. – С. 71–73.
 11. Бондаревский В. Б. Воспитание интереса к знаниям и потребности к самообразованию: книга для учителя / В. Б. Бондаревский. – М. : Просвещение, 1985.
 12. Бугайчук Ф. Диференційоване навчання як ефективний спосіб активізації пізнавальної діяльності (3 практики роботи) / Ф. Бугайчук // УМЛШ. – 2000. – № 6. – С. 14.
 13. Вопросы психологии познавательной деятельности школьников и студентов. – М., 1988.
 14. Выготский Л. Мышление и речь. Избранные психологические исследования / Л. Выготский. – М. : Высшая школа, 1956. – 230 с.
 15. Выготский Л. Мышление и речь / Л. Выготский. – М. : Лабиринт, 1996. – 416 с.
 16. Выготский Л. Педагогическая психология / Л. Выготский. – Москва, 1991. – 479 с.
 17. Гончарук П. А. Психологія навчання / П. А. Гончарук. – К., 1985.
 18. Глазова О. П. Українська мова. Матеріали до уроків : посібник для вчителя / О. П. Глазова. – Харків : Ранок, 2000.
 19. Глухова Г. А. Позакласна робота як засіб піднесення ефективності уроку / Г. А. Глухова. – К., 2004.
 20. Гордеева Л. М. Українська мова. Плани-конспекти уроків. 6 клас / Л. М. Гордеева. – 2-е вид. – Харків, 2002.
 21. Грипас Н. Робота над текстом на уроках мови в 4–6 класах / Н. Грипас. – К. : Рад. школа, 1989.
 22. Гурло І. Види розбору на уроках мови у 5–11 кл. / І. Гурло // Урок української мови. – 1999. – № 7–8.
 23. Дайри Н. Г. Основное усвоить на уроке / Н. Г. Дайри. – Книга для учителя. – М. : Просвещение, 1987.
 24. Державна національна програма "Освіта ХХІ століття" – К. : Райдуга, 1994. – 62 с.
 25. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Освітня галузь "Мови і література" // Дивослово. – 2004. – № 4. – С. 76–81.
 26. Десятченко Н. Моделі сучасних уроків / Н. Десятченко. – 2002. – № 35. – С. 5.
 27. Дидактика средней школы / под ред. М. Н. Скаткина. – М., 1980.
 28. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник

- для студентів вищих педагогічних закладів / І. М. Дичківська. – К. : Академ. видав., 2004. – 352 с.
29. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови / Т. К. Донченко. – К., 1995.
30. Дороз В. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення української мови / В. Дороз // Дивослово. – 2005. – № 10.
31. Дубравська Д. М. Основи психології : навчальний посібник / Д. М. Дубравська. – Львів : Світ, 2001. – 280 с.
32. Духовна М. М. Технічні засоби навчання / М. М. Духовна. – К., 1982.
33. Єрмоленко С., Мацько Л. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови / С. Єрмоленко // Дивослово. – 1994. – № 7. – С. 28–33.
34. Житник Б. Методичний порадник : форми і методи навчання / Б. Житник. – К., 2005. – 124 с.
35. Зельманова Л. М. Наглядность в преподавании рус. языка / Л. М. Зельманова. – М., 1984.
36. Златів Л. М. Уроки рідної мови. 5 клас / Л. М. Златів, Т. М. Бондарчук. – Книга для вчителя. – Тернопіль, 2003.
37. Капинос В. Оценка речевых умений / В. Капинос // Русский язык в школе. – 1988. – № 1. – С. 29–38.
38. Конаржевский Ю. А. Анализ урока / Ю. А. Конаржевский. – М., 2003.
39. Копитіна І. В. Українська мова у визначеннях, таблицях і схемах / І. В. Копитіна. – Харків : Танок, 2002.
40. Кулінська Л. П. Екранна і звукова наочність на уроках української мови / Л. П. Кулінська. – К., 1986.
41. Лернер И. Дидактическая система методов обучения / И. Лернер. – М. : Знание, 1976. – 64 с.
42. Лернер И. Дидактические основы методов обучения / И. Лернер. – М. : Педагогика, 1981. – 185 с.
43. Маркова А. Психология усвоения языка как средства общения / А. Маркова. – М., 1974.
44. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика : учебное пособие / В. А. Маслова. – Минск : Тетрасистемс, 2005. – 256 с.
45. Матюшкин А. Проблемные ситуации в мышлении и обучении / А. Матюшкин. – М. : Просвещение, 1972. – 143 с.
46. Махмутов М. Современный урок / М. Махмутов. – М. : Педагогика, 1985. – 243 с.
47. Махмудов М. И. Проблемное обучение / М. И. Махмудов. – М. : Педагогика, 1975.
48. Машбиц Е. И. Психологические основы управления учебной деятельностью / Е. И. Машбиц. – К., 1984.
49. Удосконалення змісту і методів навчання української мови / В. Мельничайко та ін. – К. : Рад. школа, 1982. – 160 с.
50. Мельничайко В. Лінгвістика тексту в шкільному курсі рідної мови / В. Мельничайко. – К. : Рад. школа, 1986.

51. Мельничайко В. Творчі роботи на уроках рідної мови / В. Мельничайко. – К. : Рад. школа, 1984.
52. Менчинская М. А. Психология усвоения понятий / М. А. Менчинская. – М. : Известия АПН РСФСР. – Т. 28., 1950. – С. 3–16.
53. Міжпредметні зв'язки в навчанні мови: посібник для вчителів / О. Біляєв, В. Мельничайко, М. Пентилюк та ін. – К. : Перун, 1987. – С. 62–77.
54. Мамот Л. М. Проблемно-пошукові методи навчання в школі / Л. М. Мамот. – К., 1985.
55. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI ст. : проект // Освіта України. – 2001. – № 29. – С. 4–6.
56. Національна система виховання : концепція. – К. : 1991.
57. Нестандартні уроки з української мови та літератури / упорядн. О. М. Чхайло. – Харків : Основа, 2007. – 208 с.
58. Онкович Г. Українознавство і лінгводидактика / Г. Онкович. – К. : Логос, 1997. – 108 с.
59. Освітні технології / за заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2001. – 255 с.
60. Островерхова Н. М. Аналіз уроку : концепції, методики, технології / Н. М. Островерхова. – К., 2003.
61. Павлов В. А. Работа над лингвистическими терминами в 4–6 классах как средство развития речи учащихся / В. А. Павлов. – Рязань, 1987. – 88 с.
62. Палей И. Р. Применение определений, правил и терминов в школьном преподавании грамматики / И. Р. Палей // Очерки по методике русского языка. – М. : Просвещение, 1965. – С. 157–177.
63. Пашковская П. Лингводидактические методы обучения русскому языку : пособие для учителя / П. Пашковская. – К. : Рад. школа, 1996. – 192 с.
64. Педагогічні інновації у сучасній школі : науково-методичний збірник. – К. : Освіта, 1994.
65. Пентилюк М. Комунікативне спрямування у навчанні рідної мови / М. Пентилюк // Сучасні аспекти педагогічного процесу. – Вип. I. – Херсон, 1995. – С. 6–10.
66. Пентилюк М. І. Сучасний урок української мови / М. І. Пентилюк, Т. Г. Окуневич. – Харків : Основа, 2007. – 176 с.
67. Пентилюк М. І. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання / М. І. Пентилюк. – К. : Рута, 2000. – 128 с.
68. Передрій Г. Про цікаві завдання й ігрові форми роботи з української мови / Г. Передрій. – К., 2003.
69. Петруня М. Дидактичний матеріал з мови (5–11 класи) / М. Петруня // Дивослово. – 1998. – № 3-4.
70. Підласий І. П. Як підготувати ефективний урок : книга для вчителя / І. П. Підласий. – К. : Рад. школа, 1989.
71. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2004.
72. Потиха З. Лингвистические словари и работа с ними в школе : пособие для учителя / З. Потиха, Д. Розенталь. – М. : Просвещение, 1987. – 128 с.

- 73.Сердобинцев Н. Л. Лингвистические термины и изучение их в школе / Н. Л. Сердобинцев // Исследования по лексике и фразеологии русского языка и методике их изучения. – Саратов, 1965. – С. 3-7.
- 74.Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / Г. О. Сиротенко. – Харків: Основа, 2003. – 80 с.
- 75.Скуратівський Л. Пізнавальні завдання з рідної мови / Л. Скуратівський. – К.: Рад. школа, 1987.
- 76.Стельмахович М. Етнопедагогічні основи методики рідної мови / М. Стельмахович // Українська мова і література в школі. – 1993. – № 5-6. – С. 19-23.
- 77.Стріха Л. Цікава граматики: посібник для вчителя / Л. Стріха. – К.: Рад. школа, 1991.
- 78.Турло І. Види розбору на уроках мови у 5-11 кл. / І. Турло // Урок української. – 1999. – № 7-8.
- 79.Федоренко Л. Принципы обучения русскому языку / Л. Федоренко. – М., 1973.
- 80.Форми навчання в школі / за ред. Ю. Л. Малеваного. – К.: Освіта, 1992.
- 81.Фрумкина Р. М. Психолінгвістика / Р. М. Фрумкина. – М., 2003. – 320 с.
- 82.Цимбалюк В. І. Літературно-мовний кабінет у школі / В. І. Цимбалюк. – К., 1976.
- 83.Шанский Н. М. Русская лингводидактика и языкознание / Н. М. Шанский // Русский язык в школе. – 1976. – № 6.
- 84.Шкільник. Проблемний підхід до вивчення частин мови / Шкільник. – К., 1981.
- 85.Яворська С. Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови в середній школі: книга I (XVI ст. – 20-ті роки XX ст.) / за ред. А.П. Загнітка. – Слов'янськ: Канцлер, 2004. – 250 с.
- 86.Яворська С. Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови в середній школі: книга II (30-90-ті роки XX ст.) / за ред. А.П. Загнітка. – Слов'янськ: Канцлер, 2004. – 187 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік / екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання: тестування, виконання індивідуальних і групових завдань (проектування навчальних ситуацій, моделей уроків, розробка наочних матеріалів тощо), практичних, лабораторних і контрольних робіт, написання рефератів, повідомлень.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

_____ Н. І. Василькова

5 вересня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Українська мова і література

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» для студентів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Розробник: Мхитарян Ольга Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови і літератури _____ (Мхитарян О. Д.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О. С.)

«29» серпня 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 7	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: 1. Формування мовної особистості учнів основної та старшої школи. 2. ІКТ у шкільному курсі української мови.	Спеціальність 014 «Середня освіта»	Семестр	
Загальна кількість годин – 210 год.	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	I-й	II-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,5 год. самостійної роботи студента – 16 год.	Ступінь бакалавра	6 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	26 год.
		Лабораторні	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		52 год.	96 год.
Вид контролю: залік / іспит			

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 210 год.: 72 год. – аудиторні заняття, 138 год. – самостійна робота (34% ~ 66%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Головна мета курсу «Методика навчання української мови» – формування в студентів методичної компетенції майбутнього фахівця, підгрунтя якої складають знання наукових основ методики мови та вміння їх застосовувати в змінних умовах педагогічної діяльності, зокрема становлення Нової української школи.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоєння студентами основних відомостей з історії й теорії методики мови, шкільного мовознавства та практичної методики;
- оволодіння майбутніми словесниками методологічними принципами оцінки мовних явищ;
- формування вмінь самостійної навчально-дослідної діяльності та креативної здатності майбутнього вчителя мови використовувати набуте в нестандартних ситуаціях, виявляти конструктивність і прогностичність в організації й плануванні педагогічного процесу;
- плекання в студентів потреби до підвищення освітнього рівня та науково-дослідної праці впродовж життя;
- сприяння всебічному розвитку, активному становленню й самореалізації особистості майбутнього фахівця;
- виховання високодуховної національно свідомої особистості педагога.

Передумови для вивчення дисципліни: обізнаність зі шкільним курсом української мови, а також – історією й теорією української мови, педагогікою, психологією, філософією, основами наукових досліджень як теоретичної бази прикладної й дослідницької в галузі шкільної мовної освіти. Курсу «Методика навчання української мови» властиві зв'язки з теоретичними курсами загального фундаментального та професійного циклу – «Історична граматики української мови», «Сучасна українська літературна мова», «Теоретичний і практичний курс іноземної мови», «Методика навчання іноземної мови».

- Робоча програма навчальної дисципліни складається з 7-и кредитів.

Результати навчання:

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- уміння оперувати сучасним категоріально-термінологічним апаратом методичної науки;
- уміння використовувати філологічні знання в процесі викладання української мови у відповідних типах середніх навчальних закладів;
- уміння використовувати професійно профільовані знання для аналізу і інтерпретації художнього, наукового тексту;
- здатність до пошуку, оцінювання, інтерпретації та синтезу наукової інформації, отриманої з різних джерел: спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного педагогічного досвіду тощо; вивчення інформаційних технологій та методики їх застосування в навчанні та науковій діяльності фахівця; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- володіння різноплановими методами і способами перевірки знань із української мови;
- здатність проведення досліджень на належному рівні; уміння застосовувати методологічні прийоми наукових досліджень, сучасні методи та методики системного наукового аналізу у сфері освіти;
- здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі середньої освіти та динаміки її розвитку, основні структурні компоненти та особливості мовознавчої підготовки фахівця,

поглиблення знань в окремих галузях філології та належним чином представлену сформованість мовних компетенцій.

У результаті вивчення предмета студенти повинні оволодіти такими **компетентностями:**

I. Загальнопредметні:

- орієнтуватися в дискусійних питаннях курсу методики навчання української мови;
- знати основи шкільного курсу української мови;
- володіти психолого-педагогічними засадами навчання української мови в загальноосвітній школі;
- уміти методично грамотно конспектувати першоджерела;
- розвивати вміння виконувати самостійні практичні роботи: давати відповіді на проблемні запитання, моделювати шкільні ситуації, визначати й розв'язувати навчальні проблеми, творчо писати конспекти уроків і сценаріїв позакласних заходів, виготовляти наочні посібники тощо;
- формувати вміння творчо застосовувати набуті знання під час проходження шкільної практики;
- володіти навичками підвищувати свій освітньо-кваліфікаційний рівень, вивчаючи фахову періодику;
- формувати уявлення про методику навчання української мови як основу підвищення якості шкільної мовної освіти;
- уміти застосовувати досягнення національної та світової культури під час розв'язання особистих професійних та життєвих проблем;
- формувати вміння чітко й логічно висловлювати власні думки завдяки засвоєнню основ культури мислення;
- володіти етичними та правовими нормами організації навчально-виховного процесу під час навчання предмета української мови;
- вільно орієнтуватися у вивченому матеріалі з курсу методики навчання української мови;
- володіти вмінням планувати та здійснювати самостійну пошукову діяльність;
- формувати вміння наукової організації педагогічної праці;
- уміти здійснювати пошук необхідної інформації, використовуючи довідкову літературу, електронні бази даних та ІКТ.

II. Фахові:

- орієнтуватися в концептуальних досягненнях методики навчання української мови;
- знати методологічні й теоретичні основи методики навчання української мови;
- критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;

- володіти сучасною методичною термінологією;
- засвоїти поняття про методику навчання української мови як науку;
- уміти застосовувати знання методичних основ проведення уроку української мови;
- формувати вміння оптимального проектування засвоєних методів навчання мови;
- засвоїти особливості створення мовних навчальних завдань для учнів із різними рівнями навчальних досягнень;
- уміти спланувати й реалізувати етапи вивчення кожного з розділів науки про мову;
- уміти застосовувати методику проведення диктантів, вступних та підсумкових занять;
- володіти технологією засвоєння мовних явищ;
- засвоїти методику розвитку мовлення школярів на уроках української мови;
- знати основи використання наочності на уроках української мови;
- володіти методикою позакласної й факультативної роботи з української мови;
- засвоїти основи виховної роботи з української мови;
- екстраполювати засвоєні основи методики навчання української мови на вивчення предмета в умовах інклюзивної шкільної освіти;
- володіння методикою виховання в учнів засобами вивчення мови усвідомлення ролі навколишнього середовища для розвитку і здоров'я людини, бажання дотримуватися здорового способу життя, а також здатності протистояти злу, примітивним поглядам і смакам, зокрема запобігання та протидії домашньому насиллю.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови

Тема 1. Методика української мови як наука й навчальна дисципліна.

Тема 2. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах.

Тема 3. Концептуальні засади навчання української мови.

Кредит 2. Сучасні технології в навчанні української мови

Тема 4. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення

Тема 5. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці.

Тема 6. Технологія уроку української мови.

Тема 7. Засоби навчання мови.

Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови в освітніх закладах

Тема 8. Словникова робота на уроках української мови

Тема 9. Планування уроків української мови та підготовка до них.

Тема 10. Позакласна робота з української мови.

Тема 11. Методична робота вчителя-словесника.

Кредит 4. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії

Тема 12. Методика навчання фонетики, графіки, орфоєпії та орфографії.

Тема 13. Особливості засвоєння лексикології та фразеології.

Тема 14. Особливості вивчення будови слова і словотвору.

Кредит 5. Загальні питання методики навчання граматики

Тема 15. Методика вивчення частин мови.

Тема 16. Методика навчання синтаксису.

Тема 17. Методика навчання пунктуації.

Кредит 6. Методика формування мовної особистості на уроках української мови

Тема 18. Теоретичні основи мовленнєвого розвитку учнів.

Тема 19. Методика роботи над переказами.

Тема 20. Методика роботи над творами.

Тема 21. Методика виправлення й обліку помилок у письмових роботах учнів.

Кредит 7. Основні напрями роботи зі стилістики й культури мовлення

Тема 22. Функціонально-стилістичне спрямування у вивченні мови.

Тема 23. Формування стилістичних умінь і навичок школярів.

Тема 24. Методика навчання риторики.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усьо- го	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови						
Тема 1. Методика української мови як наука й навчальна дисципліна	8	2				6
Тема 2. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах	10		2	2		6
Тема 3. Концептуальні засади навчання української мови	12	2	2	2		6
	30	4	4	4		18
Кредит 2. Сучасні технології в навчанні української мови						
Тема 4. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення	5		2			3
Тема 5. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці	7		2	2		3
Тема 6. Технологія уроку української мови	10	2	4			4
Тема 7. Засоби навчання мови	8		2	2		4
	30	2	10	4		14
Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови в освітніх закладах						
Тема 8. Словникова робота на уроках української мови	7		2			5
Тема 9. Планування уроків української мови та підготовка до них	7			2		5
Тема 10. Позакласна робота з української мови	8			2		6
Тема 11. Методична робота вчителя-словесника	8		2			6
	30		4	4		22
Кредит 4. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії						
Тема 12. Методика навчання фонетики, графіки, орфоєпії та орфографії	10	2	2			6
Тема 13. Особливості засвоєння лексикології та фразеології	12	2	4			6
Тема 14. Особливості вивчення будови слова і словотвору	8		2			6
	30	4	8			18
Кредит 5. Загальні питання методики навчання граматики						
Тема 15. Методика вивчення частин мови	11	2	2			7
Тема 16. Методика навчання синтаксису	11	2	2			7
Тема 17. Методика навчання пунктуації	8		2			6
	30	4	6			20
Кредит 6. Методика формування мовної особистості на уроках української мови						

Тема 18. Теоретичні основи мовленнєвого розвитку учнів	7	2				5
Тема 19. Методика роботи над переказами	7		2			5
Тема 20. Методика роботи над творами	8		2			6
Тема 21. Методика виправлення й обліку помилок у письмових роботах учнів	10		2	2		6
	30		6	2		22
Кредит 7. Основні напрями роботи зі стилістики й культури мовлення						
Тема 22. Функціонально-стилістичне спрямування у вивченні мови	10	2				8
Тема 23. Формування стилістичних умінь і навичок школярів	10		2			8
Тема 24. Методика навчання риторики	10		2			8
	30	2	4			24
Усього годин:	210	18	40	14		138

5.1. Теми практичних занять (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови</i>		
1.	Зміст навчання і структура шкільного курсу української мови	
	Тема 1. Методика української мови як наука й навчальна дисципліна	
	Тема 2. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах	2
2.	Методи та прийоми опрацювання навчального матеріалу з української мови	
	Тема 3. Концептуальні засади навчання української мови	2
<i>Кредит 2. Сучасні технології в навчанні української мови</i>		
3.	Сучасний урок української мови	
	Тема 4. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення	2
4.	Нові технології в навчанні української мови	
	Тема 5. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці	2
	Тема 6. Технологія уроку української мови	2
	Тема 7. Засоби навчання мови	2
<i>Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови в освітніх закладах</i>		
5.	Методика роботи над поняттями й термінами в школі	
	Тема 8. Словникова робота на уроках української мови	2
	Тема 9. Планування уроків української мови та підготовка до них	
	Тема 10. Позакласна робота з української мови	
6.	Опитування на уроках української мови	2
	Тема 11. Методична робота вчителя-словесника	
<i>Кредит 4. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії</i>		
7.	Методика навчання фонетики та орфоєпії	
8.	Методика вивчення орфографії в шкільному курсі української мови	
	Тема 12. Методика навчання фонетики, графіки, орфоєпії та орфографії	4
9.	Шляхи засвоєння учнями лексичних понять на уроках української мови	2
	Тема 13. Особливості засвоєння лексикології та фразеології	
10.	Методика вивчення будови слова і словотвору	
	Тема 14. Особливості вивчення будови слова і словотвору	2
<i>Кредит 5. Загальні питання методики навчання граматики</i>		
11.	Методика морфології. Проблемний підхід до вивчення частин мови	
	Тема 15. Методика вивчення частин мови	2
12.	Методика вивчення простого речення в школі	
	Тема 16. Методика навчання синтаксису	2
13.	Методи та прийоми вивчення пунктуаційних правил	
	Тема 17. Методика навчання пунктуації	2
<i>Кредит 6. Методика формування мовної особистості на уроках української мови</i>		
14.	Робота над текстом на уроках української мови	
	Тема 18. Теоретичні основи мовленнєвого розвитку учнів	2

15.	Методика роботи над переказами	
	Тема 19. Методика роботи над переказами	2
16.	Методика роботи над творами	
	Тема 20. Методика роботи над творами	2
	Тема 21. Методика виправлення й обліку помилок у письмових роботах учнів	
<i>Кредит 7. Основні напрями роботи зі стилістики й культури мовлення</i>		
17.	Основні стилістичні вміння. Методи й прийоми вивчення стилістики	
	Тема 22. Функціонально-стилістичне спрямування у вивченні мови	
	Тема 23. Формування стилістичних умінь і навичок школярів	2
18.	Вивчення риторики в основній і старшій школі	
	Тема 24. Методика навчання риторики	2
		Разом: 40

5.2. Теми лабораторних занять (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови</i>		
1.	Аналіз чинних шкільних програм з української мови	
	Тема 1. Методика української мови як наука й навчальна дисципліна	2
2.	Принципи побудови шкільних підручників з української мови для загальноосвітньої школи	
	Тема 2. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах	2
	Тема 3. Концептуальні засади навчання української мови	
<i>Кредит 2. Сучасні технології в навчанні української мови</i>		
3.	Позакласна робота з української мови, її мета і завдання	
	Тема 4. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення	2
4.	Алгоритмізація та програмування у навчанні орфографії та морфології	
	Тема 5. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці	2
	Тема 6. Технологія уроку української мови	
	Тема 7. Засоби навчання мови	
<i>Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови в освітніх закладах</i>		
5.	Методика проведення контрольних диктантів	
	Тема 8. Словникова робота на уроках української мови	2
	Тема 9. Планування уроків української мови та підготовка до них	
	Тема 10. Позакласна робота з української мови	
6.	Методика перевірки творчих робіт учнів	
	Тема 11. Методична робота вчителя-словесника	2
<i>Кредит 4. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії</i>		
	Тема 12. Методика навчання фонетики, графіки, орфоєпії та орфографії	
	Тема 13. Особливості засвоєння лексикології та фразеології	
	Тема 14. Особливості вивчення будови слова і словотвору	
<i>Кредит 5. Загальні питання методики навчання граматики</i>		
	Тема 15. Методика вивчення частин мови	
	Тема 16. Методика навчання синтаксису	
	Тема 17. Методика навчання пунктуації	
<i>Кредит 6. Методика формування мовної особистості на уроках української мови</i>		
7.	Спостереження й аналіз уроку української мови	
	Тема 18. Теоретичні основи мовленнєвого розвитку учнів	2
	Тема 19. Методика роботи над переказами	
	Тема 20. Методика роботи над творами	
	Тема 21. Методика виправлення й обліку помилок у письмових роботах учнів	
<i>Кредит 7. Основні напрями роботи зі стилістики й культури мовлення</i>		
	Тема 22. Функціонально-стилістичне спрямування у вивченні мови	
	Тема 23. Формування стилістичних умінь і навичок школярів	
	Тема 24. Методика навчання риторики	
		Разом: 14

6. Самостійна робота (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

<i>Кредит 1. Теоретичні основи навчання української мови</i>		
1.	Тема 1. Методика української мови як наука й навчальна дисципліна. Державний стандарт, програми і концепції мовної освіти та їх роль у підготовці вчителя-словесника	6
2.	Тема 2. Українська мова як навчальний предмет у загальноосвітніх закладах	6
3.	Тема 3. Концептуальні засади навчання української мови. Психологічні й дидактичні основи навчання української мови	6
<i>Кредит 2. Сучасні технології в навчанні української мови</i>		
4.	Тема 4. Типи уроків української мови, їх структура й методика проведення	6
5.	Тема 5. Проблема методів навчання в сучасній лінгводидактиці. Методи, прийоми і засоби навчання української мови. Форми та засоби контролю	6
6.	Тема 6. Технологія уроку української мови. Основні сучасні технології навчання української мови	6
7.	Тема 7. Засоби навчання мови. Проблемне навчання української мови	6
<i>Кредит 3. Зміст та організація навчання української мови в освітніх закладах</i>		
8.	Тема 8. Словникова робота на уроках української мови	6
9.	Тема 9. Планування уроків української мови та підготовка до них.	6
10.	Тема 10. Позакласна робота з української мови	6
11.	Тема 11. Методична робота вчителя-словесника Профілізація шкільної мовної освіти. Особливості навчання української мови в школах з російською мовою викладання. Факультативні та спеціальні курси української мови.	6
<i>Кредит 4. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії</i>		
12.	Тема 12. Методика навчання фонетики, графіки, орфоєпії та орфографії	6
13.	Тема 13. Особливості засвоєння лексикології та фразеології	6
14.	Тема 14. Особливості вивчення будови слова і словотвору	6
<i>Кредит 5. Загальні питання методики навчання граматики</i>		
15.	Тема 15. Методика вивчення частин мови	6
16.	Тема 16. Методика навчання синтаксису	6
17.	Тема 17. Методика навчання пунктуації	6
<i>Кредит 6. Методика формування мовної особистості на уроках української мови</i>		
18.	Тема 18. Теоретичні основи мовленнєвого розвитку учнів. Технологія уроку розвитку мовлення. Методика формування комунікативних умінь і навичок учнів і роботи над мовленнєвознавчими поняттями	6
19.	Тема 19. Методика роботи над переказами	6
20.	Тема 20. Методика роботи над творами	6
21.	Тема 21. Методика виправлення й обліку помилок у письмових роботах учнів	5
<i>Кредит 7. Основні напрями роботи зі стилістики й культури мовлення</i>		
22.	Тема 22. Функціонально-стилістичне спрямування у вивченні мови	5
23.	Тема 23. Формування стилістичних умінь і навичок школярів. Методика вдосконалення комунікативної компетентності учнів у старшій школі	4
24.	Тема 24. Методика навчання риторики	4
		Разом: 138

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

1. Формування мовної особистості учнів основної та старшої школи.
2. ІКТ у шкільному курсі української мови.

8. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		

D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Відповідно розподіл балів, що отримують студенти за 7 крд.:

Поточне тестування та самостійна робота																	Накопичувальні бали / сума
Іспит																	
	Кредит 1		Кредит 2		Кредит 3		Кредит 4			Кредит 5		Кредит 6			Кредит 7		
	T 1	T 2	T 1	T 2	T 1	T 2	T 1	T 2	T 3	T 1	T 2	T 1	T 2	T 3	T 1	T 2	
Практичні заняття	10	10	15	15	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	170
Лабораторна робота	5	5	5	5	10	10	5	5	5	5	5				10	10	85
Самостійна робота	30	40	5	5	5	5	20	15	20	10	10	10	10		5	5	195
КР				50		50					50			50		50	250
Усього	100		100		100		100			100		100			100		700

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на основі результатів вивчення навчального матеріалу за 100-бальною шкалою та шкалою ECTS:

- 90–100 балів – оцінка А («відмінно») виставляється студенту за високий рівень знань навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, уміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку й розвитку з використанням міжпредметних зв'язків; уміння повно, чітко, лаконічно, логічно, послідовно відповідати на поставлені запитання; уміння застосовувати теоретичні положення під час творчого розв'язання практичних завдань; вільне володіння предметною термінологією та сучасною українською літературною мовою;

- 80–89 балів – оцінка В («добре») виставляється студенту за умови достатнього знання основних закономірностей вивченого та володіння понятійним апаратом засвоєного предмета; уміння й навички правильно, логічно, послідовно викласти основний зміст навчального матеріалу, висловити власну думку, зробити висновки; уміння застосовувати вивчене під час комплексного розв'язання практичних завдань; уміння доречно використовувати довідкову літературу; достатнє володіння сучасною українською літературною мовою; у відповіді допускаються 1–2 незначні неточності під час тлумачення мовознавчих, педагогічних явищ або у використанні мовознавчої, методичної термінології.

- 65–79 балів – оцінка С («добре») виставляється студенту за загалом правильне розуміння й достатнє знання навчального матеріалу, достатнє володіння понятійним апаратом предмета; уміння й навички досить правильного, логічного, послідовного висвітлення основного змісту вивченого; уміння застосовувати вивчене під час комплексного розв'язання практичних завдань; уміння доречно використовувати довідкову літературу; достатнє володіння сучасною українською літературною мовою; у відповіді допускається 1 значна неточність під час тлумачення мовознавчих, педагогічних явищ або у використанні мовознавчої, методичної термінології.

- 55–64 бали – оцінка D («задовільно») виставляється студенту за посередні знання навчального матеріалу, що виявляється у правильному викладі вивченого на репродуктивному рівні; у недостатньо аргументованій відповіді, що засвідчує прогалини у знаннях: висвітлює окремі питання частково й непослідовно, містить помилки в узагальненні, неповне обґрунтування висновків, грубі помилки під час тлумачення мовознавчих, педагогічних явищ або у використанні мовознавчої, методичної термінології; недостатнє застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних завдань; відображає часткове володіння сучасною українською літературною мовою.

- 50–54 бали – оцінка E («задовільно») виставляється, якщо знання й уміння студента в основному

відповідають мінімальним критеріям: навчальний матеріал викладається на репродуктивному рівні, демонструється володіння предметною термінологією, теоретичні положення ілюструються прикладами, однак допускаються грубі помилки під час розкриття окремих теоретичних положень, неточності в розумінні та інтерпретації мовознавчих і педагогічних явищ, відчуваються труднощі у використанні засвоєного в ході розв'язання практичних завдань, нездатність самостійно зробити висновки; недостатній рівень сформованості мовної й мовленнєвої культури.

• 35–49 балів – оцінка FX («незадовільно» з можливістю повторного складання екзамену чи заліку) виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, відповідь має переважно фрагментарний і репродуктивний характер, не відображає засвоєння основних понять, містить суттєві помилки, невміння застосувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань; низький рівень сформованості мовної культури.

• 1–34 бали – оцінка F («незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням курсу) виставляється за незнання переважної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння зорієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, незнання фундаментальних положень мовознавчих та методичної наук.

Під час оцінювання контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

а) оцінка «відмінно» ставиться за правильне виконання всіх завдань;

б) оцінка «добре» ставиться за виконання 75 % усіх завдань;

в) оцінка «задовільно» ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;

г) оцінка «незадовільно» ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

«5» – 45-50 балів;

«4» – 38-44 бали;

«3» – 25-37 балів;

«2» – 1-24 балів.

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Репродуктивний метод (конспектування монографій, методичних посібників, статей у фахових виданнях), частково-пошуковий метод (проблемні лекції, розв'язання проблемних завдань), метод вправ (проектування літературних завдань, моделювання навчальних ситуацій, створення конспектів занять із літературознавчих дисциплін та ін.), дослідницький метод (аналіз аспектних методичних проблем та фрагментів занять і виховних заходів); інтерактивні імітаційні методи (рольові ігри, ситуативні завдання з використанням ІКТ) та ін.

11. Методичне забезпечення

1. Філологічні дослідження : методологія, інструментарій, організація, апробація : навч.-метод. посіб. / Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського ; заг. ред. О. С. Філатової. – Миколаїв : Гліон, 2015. – 101 с. (співавт.)

2. Мхитарян О. Д. Проблеми підготовки студентів-філологів до навчально-корекційної роботи в школі / О. Д. Мхитарян // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського : збірник наукових праць. – Випуск 1.39. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2012. – С. 192–195. – (Серія «Педагогічні науки»).

3. Мхитарян О., Любенко О., Руденко К. Формування методичної компетенції майбутніх фахівців-філологів засобами ІКТ. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / за ред. Т. Степанової. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. № 1 (60), лютий. С. 211–217.

12. Рекомендована література

Базова

Підручники й методичні посібники

26. Баранов М., Ладыженская Т., Иполитова Н., Ивченков Т. Методика преподавания русского языка. - М.: Просвещение, 1990.
27. Баранов М.Т., Иполитова Н.А., Ладыженская Т.А., Львов М.Р. Методика преподавания русского языка в

- школе: Учебник для студентов высших учебных заведений (под ред. М.Т.Баранова). - М.: Издательский центр "Академия", 2000. - 368с.
28. Біляєв О., Мельничайко В., Пентилюк М. та ін. Методика вивчення української мови. Посібник для вчителів. - К.: Освіта, 1987.
 29. Біляєв О. Сучасний урок української мови. - К.: Рад, школа. 1981.
 30. Буслаєв Ф. Преподавание отечественного языка. - М.: Просвещение, 1992.-312 с.
 31. Вікова психологія / за ред. Г.С.Костюка. - Київ: Радянська школа, 1976.-269с.
 32. Грибан Г., Кучерук О. Практикум з методики викладання української мови. - Київ: Кондор, 2003. 160 с
 33. Караман С. Методика навчання української мови в гімназії. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - Київ: Ленвіт, 2000.-270 с.
 34. Кучеренко Н. Дидактичний матеріал з рідної мови. Морфологія: Посібник для вчителя. - К.: Освіта, 1992.
 35. Методика вивчення української мови в школі / О.М.Беляєв, В.Я.Мельничайко, М.І.Пентилюк, Г.М.Передрій, Л.П.Рожило. - К.: Рад. школа, 1987. - 246 с.
 36. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. - К.: Виш, школа, 1989.-439 с.
 37. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк: Підручник для студентів-філологів. - К.: Ленвіт, 2000. - 264 с
 38. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / Колектив авторів за редакцією М.І. Пентилюк: М.І. Пентилюк, С.О. Караман, О.В. Караман та ін. - К.: Ленвіт, 2004. 400 с
 39. Олійник І., Іваненко В., Рожило Л., Скорик О. Методика навчання рідної мови в середній школі. - К.: Вища школа, 1989.
 40. Пентилюк М. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання: Методичний посібник для вчителя. - К.: Рута, 2000.
 41. Пентилюк М.І., Окуневич Т.Г. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навчальний посібник. - К.: Ленвіт, 2006.--134 с,
 42. Потапенко О.І., Потапенко Г.І. Методика викладання української мови. Практикум: навч. посібник. - К.: Вища школа, 1992. - 126с.
 43. Поташник М.М. Требования к современному уроку. Методическое пособие. - М.: Центр педагогического образования, 2008. -272 с.
 44. Практикум з методики навчання української мови у загальноосвітніх закладах. Посібник для студентів пед. ун-тів та інститутів. - Київ: Ленвіт, 2003. - 302 с.
 45. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська мова. 5-12 класи. - К.: Ірпінь, 2005. - 176 с
 46. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Української мова. - 5-11 класи. - К.: Ленвіт, 2003. - 302 с
 47. Текучев А. Методика русского языка в средней школе. - Москва: Просвещение, 1980. - 414 с.
 48. Технологія сучасного уроку мови / За ред. Н.Остапенко. - Черкаси, 1999.-128 с.
 49. Українська мова і література. Програми факультативних та спеціальних курсів: 7-11 класи. - К.: Ред. журн. "Дивослово", 2007. - 252 с.
 50. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. - 2-ге вид., перероб і доп. - К.: Знання-Пресс, 2002. - С. 54-73.

Словники і довідникова література

7. Азимов Э., Шукін А. Словарь методических терминов. - Санкт-Петербург, 1999.-151 с.
8. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. - М.: КомКнига,2005.-576с.
9. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. - Київ, і 994.-245 с.
10. Гончаренко С. Український педагогічний словник. - Київ: Либідь, 1997.- 374 с.
11. Краткий психологический словарь / Ред. -сосі. Л. Карпенко; под, общ. ред. А. Петровского, М. Ярошевского. - 2-е изд., расш. и доп. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. - 512 с.
12. Кочан І.Н., Захлопана Н.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. - Львів, 2002.
16. Львов М.Словарь-справочник по методике русского языка. - Москва, 1988.
17. Педагогическая энциклопедия. Т 4. - М.: Советская энциклопедия, 1968.-856с.
18. Педагогическое речеведение. Словарь-справочник. - Изд. 2-е./ Под ред. Т.А. Ладыженской и А.К. Михальской / - М.: Флинта, Наука, 1998.-312 с.
19. Словник-довідник з української лінгводидактики / за заг. ред. М. Пентилюк І. - Київ: Ленвіт, 2003.
20. Стріха А.Д., Гуревич А.Ю. Цікава граматики. - К., 1991.
21. Струганець Л.В. Культура мови. Словник термінів. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2000. - 88 с.
22. Наумчук М.М., Лушпинська Л.П. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови. - Тернопіль: Астон, 2003.
23. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник

лінгвістичних термінів /за ред. С.Я.Єрмоленко / - Київ: Либідь, 2001. - 224 с

24. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), Зяблюк М.П. та ін. 2-гс вид., випр. і доп. - К.: Вид-во "Укр. енцикл." ім. М.П. Бажана, 2004. - 824 с

Допоміжна

Навчально-методична література

1. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении. Учебное пособие для студентов педагогических институтов / Под ред. Г.И. Шукшиной. - М.: Просвещение, 1984.
2. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. - М.: Просвещение, 1985.
3. Бабанский Ю. Методы обучения // Педагогика. - М., 1983.
4. Білоусенко П., Явір В. Проблемно-ситуативні завдання па уроках рідної мови. - К.: Освіта, 1990.
5. Білоусенко П. Мовознавчі студії в школі. - Запоріжжя, 2000.
6. Біляев О. Концепція інтенсивного навчання мови. // Українська мова і література в школі. - 1991. - №6. - С. 26-30.
7. Біляев О.М., Симоненкова Л., Скуратівський Л.В., І Мелехова Г.Т. Навчання української мови в. 10-11 класах: Посібник для вчителя. - К.: Освіта, 1998.-143 с
8. Біляев О. Проблема методів у навчанні мови // Українська мова і література в школі. - 1980. - №10. - С.57-67.
9. Біляев О., Скуратівський Л., Симоненкова Л., Шелехова Г., Пашковська Н. та ін. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. - 1996. - № 1. - С. 16-21.
10. Біляев О.М., Вашулєнко М.С., Плахотник В.М. Концепція мовної освіти в Україні // Рідна школа. - 1994. - № 9. - С.71-73.
11. Бондаревский В.Б. Воспитание интереса к знаниям и потребности к самообразованию: Книга для учителя. - М.: Просвещение, 1985.
12. Бугайчук Ф. Диференційоване навчання як ефективний спосіб активізації пізнавальної діяльності (3 практики роботи) // УМЛШ. -2000.-№6.-С.14.
13. Вопросы психологии познавательной деятельности школьников и студентов. - Москва, 1988.
14. Выготский Л. Мышление и речь. Избранные психологические исследования. - М.: Высшая школа, 1956.-230 с.
15. Выготский Л. Мышление и речь. - М.: Лабиринт, 1996. - 416 с.
16. Выготский Л. Педагогическая психология. - Москва, 1991. - 479 с.
17. Гончарук П.А. Психологія навчання. - К., 1985.
18. Глазова О.П. Українська мова. Матеріали до уроків. Посібник для вчителя. - Харків: Ранок, 2000.
19. Глухова Г.А. Позакласна робота як засіб піднесення ефективності уроку.- К., 2004.
20. Гордєєва Л.М. Українська мова. Плани-конспекти уроків. 6 клас. 2-е вид. - Харків, 2002.
21. Грипас Н. Робота над текстом на уроках мови в 4-6 класах. - К.: Рад. школа, 1989.
22. Гурло І. Види розбору на уроках мови у 5-11 кл. // Урок української мови. - 1999 - № 7-8.
23. Дайри Н.Г. Основное усвоить на уроке. - Книга для учителя. - М.: Просвещение, 1987.
24. Державна національна програма "Освіта / XXI століття" / - К.: Райдуга, 1994. -62 с
25. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Освітня галузь "Мови і літератури"// Дивослово. - 2004. - № 4. - С.76-81.
26. Десятченко Н. Моделі сучасних уроків і / Завуч. - 2002. - № 35. - С.5.
27. Дидактика средней школы / Под ред. М.Н.Скаткина. - М., 1980.
28. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів. —К.: Академ видав, 2004. - 352 с
29. Донченко Т.К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. - К., 1995.
30. Дороз В. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення української мови // Дивослово. - 2005. - № 10.
31. Дубравська Д.М. Основи психології: Навчальний посібник. -Львів: Світ, 2001. - 280 с
32. Духовна М.М. Технічні засоби навчання. - К., 1982.
33. Єрмоленко С, Мацько Л. Павчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови // Дивослово. - 1994. - № 7. - С.28-33.
34. Житник Б. Методичний порадник: форми і методи навчання. - К., 2005.-124 с.
35. Зельманова Л.М. Наглядность в преподавании рус. Языка. - М., 1984.
36. Златів Л.М., Бондарчук Т.М. Уроки рідної мови. 5 клас. - Книга для вчителя. - Тернопіль, 2003.
37. Капинос В. Оценка речевых умений // Русский язык в школе. -1988. -№1-С.29-38.
38. Конаржевский Ю.А. Анализ урока. - М., 2003.
39. Копитіна І.В. Українська мова у визначеннях, таблицях і схемах. — Х.: Вид.Танок, 2002.
40. Кулінська Л.П. Екранна і звукова наочність на уроках української мови. - К., 1986.
41. Лернер И. Дидактическая система методов обучения. - М.: Знание, 1976. - 64 с.

42. Лернер И. Дидактические основы методов обучения. М.: Педагогика, 1981.- 185 с.
43. Маркова А. Психология усвоения языка как средства общения. -Москва, 1974.
44. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика: Учебное пособие. - Минск: "Тетрасистемс", 2005. - 256с.
45. Матюшкин А. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. - М.: Просвещение, 1972. - 143с.
46. Махмутов М. Современный урок. - М.: Педагогика, 1985. - 243с.
47. Махмудов М.И. Проблемное обучение. - М.: Педагогика, 1975.
48. Машбиц Е.И. Психологические основы управления учебной деятельностью. - Київ, 1984.
49. Мельничайко В. та ін. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. - К.: Рад. школа, 1982. - 160 с
50. Мельничайко В. Лінгвістика тексту в шкільному курсі рідної мови. - К.: Рад. школа, 1986.
51. Мельничайко В. Творчі роботи на уроках рідної мови. - К.: Рад. школа, 1984.
52. Менчинская М.А. Психология усвоения понятий. - Москва: Известия АПН РСФСР. - Т. 28., 1950. - С.3-16.
53. Міжпредметні зв'язки в навчанні мови // О. Біляєв, В.Мельничайко, М.Пентилюк та ін.: Посібник для вчителів. - К.: Перун, 1987.- С.62-77.
54. Мамот Л.М. Проблемно-пошукові методи навчання в школі. — К., 1985.
55. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI ст.: Проект // Освіта України. - 2001. - № 29. – С.4-6.
56. Національна система виховання: Концепція. - К.: 1991.
57. Нестандартні уроки з української мови та літератури. Вид. 2 / упорядн. О.М.Чхайло. - Х.: Вид. група "Основа", 2007. - 208 с
58. Онкович Г. Українознавство і лінгводидактика. - Київ: "Логос", 1997.- 108 с.
59. Освітні технології / За заг. ред. О.М.Пехоти. - К.: "А.С.К.", 2001. -255 с.
60. Островерхова Н.М. Аналіз уроку: концепції, методики, технології. - К.,2003.
61. Павлов В.А.Работа над лингвистическими терминами в 4-6 классах как средство развития речи учащихся. - Рязань, 1987. - 88 с.
62. Палей И.Р. Применение определений, правил и терминов в школьном преподавании грамматики // Очерки по методике русского языка. - Москва: Просвещение. 1965. - С.157-177.
63. Пашковская П. Лингводидактические методы обучения русскому языку. Пособие для учителя. - К.: Рад. школа, 1996. - 192 с.
64. Педагогічні інновації у сучасній школі: Науково-методичний збірник. - К.: Освіта, 1994.
65. Пентилюк М. Комунікативне спрямування у навчанні рідної мови // Сучасні аспекти педагогічного процесу. - Вип.І.- Херсон, 1995. - С.6-10.
66. Пентилюк М.І., Окунович Т.Г. Сучасний урок української мови. - Х.: Вид. група "Основа", 2007. - 176 с
67. Пентилюк М. І. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання. - К.: Рута, 2000. - 128 с
68. Передрій Г. Про цікаві завдання й ігрові форми роботи з української мови. - К., 2003.
69. Петруня М. Дидактичний матеріал з мови (5-11 класи) // Дивослово. - 1998. - № 3-4.
70. Підласий І.П. Як підготувати ефективний урок: Книга для вчителя. - К.: Радянська школа, 1989.
71. Пометун О., Пироженко Л.Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник. - К., 2004.
72. Потиха З., Розенталь Д. Лингвистические словари и работа с ними в школе: Пособие для учителя. - Москва: Просвещение, 1987. - 128 с.
73. Сердобинцев Н.Л. Лингвистические термины и изучение их в школе // Исследования по лексике и фразеологии русского языка и методике их изучения. - Саратов, 1965. - С.3-7.
74. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. - Харків: Основа, 2003. - 80 с.
75. Скуратівський Л. Пізнавальні завдання з рідної мови. - К.: Рад.школа, 1987.
76. Стельмахович М.. Етнопедагогічні основи методики рідної мови // Українська мова і література в школі. - 1993. -№ 5-6. - С.19-23.
77. Стріха Л. Цікава граматики: Посібник для вчителя. - К.: Рад.школа, 1991.
78. Турло І. Види розбору на уроках мови у 5-11 кл // Урок української. - 1999. - № 7-8.
79. Федоренко Л. Принципы обучения русскому языку. - Москва, 1973.
80. Форми навчання в школі / за ред. ЮЛ. Малеваного. - К.: Освіта, 1992.
81. Фрумкина Р.М. Психолінгвістика. - М., 2003. - 320 с
82. Цимбалюк В.І. Літературно-мовний кабінет у школі. - К., 1976.
83. Шанский Н.М. Русская лингводидактика и языкознание// Русский язык в школе. - 1976. -№ 6.
84. Шкільник Проблемний підхід до вивчення частин мови. - К., 1981.
85. Яворська С. Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови в середній школі: У 2-х кн. / за ред. А.П. Загнітка. - Слов'янськ: ППГ "Канцлер", 2004. - Книга I (XVI ст. - 20-ті роки XX ст.). - 250 с.
86. Яворська С.Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови в середній школі: У 2-х кн. / за ред. А.П. Загнітка. - Слов'янськ: ГІН "Канцлер", 2004. - Книга II (30-90-ті роки XX ст.). - 187 с.

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/eb>) – найбільше зібрання книг, журналів, видань, карт, нот, образотворчих матеріалів, рукописів, стародруків, газет, документів на нетрадиційних носіях інформації;

Літературна Інтернет-бібліотека школяра (<http://litbook.by.ru>) – зібрання творів української та зарубіжної літератури, біографії письменників, реферати, корисна інформація;

Українська бібліотека (<http://www.lib.org.ua>) – систематизована бібліотека за розділами: суспільні науки, політика, економіка, історія, культура, біографії, релігія, теологія, права людини;

Український центр (<http://www.ukrcenter.com>) – твори українських і зарубіжних авторів, фольклорні твори, наукові праці та дослідження в галузі української мови та літератури);

Бібліотека Мережі української літератури (<http://www.ukrlib.com.ua>) – біографії та твори українських письменників, реферати, творчі роботи.

Довідкові та методичні сайти

Лінгвістичний портал (<http://proling.com>) – частотні словники української мови, онлайнвий українсько-російський перекладач для текстів „Плай-Online” та електронний словник української та російської мов „Уліс OnLine”;

Словники України (<http://www.webber.net.ua/NEWDICT>) – делмверсія повномасштабного українського електронного словника, записаного на компакт-диск (152 тис. слів);

Українська мова (<http://www.ussr.to/ALL/tishkovets>) – довідник з української мови.

Періодика для словесника

„Педагогічна преса” (<http://www.ped-prensa.kiev.ua>) – інструктивно-методична інформація Міністерства освіти і науки України, яка розміщена у фахових журналах, часописах видавництва, фактологічний літературознавчий і лінгвістичний матеріал тощо;

журнал „Дивослово” (E-mail:dyvoslovo@ukr.net) – актуальні методичні матеріали українському словесникові перспективного спрямування;

журнал „Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах” (www.ped-prensa.kiev.ua) – відкриті уроки, методика на кожен день, наука – школі, поетична сторінка й сучасна проза – все для вчителя-україніста;

„Книжковий кур’єр” (www.book-courier.com.ua), *„Книжник-ревію”* (www.elitprofi.com.ua/gazeta), *„Критика”* (www.krytyka.kiev.ua) – літературно-критичні матеріали й тексти художніх творів;

Академ-Прес (<http://www.academpres.kiev.ua>) – ресурс для науковця, вчителя-словесника, студента, учня-читача.

Сайт Науково-методичного центру м. Миколаєва – slovo-divo.ucoz.ua

- <http://moodle.mnu.mk.ua/course/category.php?id=102>;
- library@mdu.edu.ua;
- <http://mehmat.mnu.mk.ua/splfp11>;
- <http://www.mdu.edu.ua>;
- www.urok-online.com.ua;
- <http://mon.gov.ua>;
- www.psyh.kiev.ua.

13. Інформаційні ресурси

- Грибан Г., Кучерук О. Практикум з методики викладання української мови. – Київ : Кондор, 2003. – 160 с. – 25 примірників.
- Караман С. Методика навчання української мови в гімназії : навч. посіб. для студентів вищих закладів освіти. – Київ : Ленвіт, 2000. – 270 с. – 22 примірники.
- Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М. І. Пентилюк : підручник для студентів-філологів. – К. : Ленвіт, 2000. – 264 с. – 30 примірників.
- Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / Колектив авторів за редакцією М. І. Пентилюк : М. І. Пентилюк, С. О. Караман, О. В. Караман та ін. – К. : Ленвіт, 2004. – 400 с. – 25 примірників.
- Методика навчання української мови : поточний та модульний контроль. Тести. Контрольні роботи : навч.-метод. посіб. / М. І. Пентилюк, Т. Г. Окуневич, Н. С. Бородіна та ін. – К. : Ленвіт, 2012. – 231 с. – 25 примірників.
- Пентилюк М. І., Окуневич Т. Г. Методика української мови у таблицях і схемах : навч. посіб. – К. : Ленвіт, 2010. – 134 с. – 30 примірників.
- Потапенко О. І., Потапенко Г. І. Методика викладання української мови. Практикум : навч. посіб. – К. : Вища школа, 1992. – 126 с. – 45 примірників.
- Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах : модульний курс : посібник для студентів пед. університетів та інститутів / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. – К. : Ленвіт, 2011. – 366 с. – 30 екз.
- Технологія сучасного уроку мови / За ред. Н. Остапенко. – Черкаси, 1999. – 128 с. – 20 примірників.